
DE YNGSTE BARNAS SAMSPILL

GJENNOM MUSIKK

Hvordan kan barnehagen styrke det sosiale samspillet mellom de
yngste barna ved hjelp av musikk?

Av

Kine Amalie Forsland

Kandidatnummer: 8002

Bacheloroppgave

BKBAC3900

Trondheim, Mai 2020

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne
Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av
barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning
ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Forord

Da var tiden kommet for å levere fra seg dette arbeidet. Jeg må si at arbeidet med denne bacheloroppgaven har vært tidkrevende, og tålmodigheten har blitt satt på prøve. Samtidig har det vært lærerikt, og spennende å få fordype seg i et tema som jeg interesserer meg mye for. I den anledning vil jeg rette en stor takk til mine informanter. På grunn av koronaviruset som oppstod under prosessen, takker jeg dere for at dere til tross for mye usikkerhet, kunne stille til intervju. Uten deres erfaringer, opplevelser og kunnskap, hadde ikke denne oppgaven blitt til. Videre vil jeg takke mine veiledere Mirjam Dahl Bergsland og Jan Ketil Torgersen for god oppfølging i arbeidet. Deres kommentarer har gitt meg mestringsfølelse, og en tro på meg selv. Jeg vil også takke mine gode studentvenninner, for mange facettime samtaler, med deres støtte, tanker og bidrag, da vi ikke har hatt mulighet til å møtes fysisk. En siste takk går til min kjære mor Ann Kristin Iversen for tiden du har brukt på korrekturlesning, og refleksjoner knyttet til oppgaven.

Nå er det bare å glede seg til å ta fatt på rollen som barnehagelærer!

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning.....	5
1.2 Oppgavens oppbygging	7
1.3 Begrepsavklaring.....	7
2.0 Teorikapittel	8
2.1 Samspill, kommunikasjon og relasjon	8
2.1.1 Samspill	8
2.1.2 Kommunikasjon	9
2.1.3 Relasjon	9
2.2 De yngste barna.....	10
2.2.1 Tilknytning	10
2.2.2 Glede	11
2.3 Musikk og samspill.....	11
2.3.1 Hva er musikk?	11
2.3.2 Samhold gjennom musikk	13
2.3.3 Musikkens egenverdi.....	14
2.4 Voksenrollen	15
3.0 Metodekapittel.....	16
3.1 Valg av metode.....	16
3.2 Planlegging av datainnsamling.....	16
3.3 Utvalg av informanter.....	17
3.4 Gjennomføring	17
3.5 Analysearbeid.....	18
3.6 Etiske retningslinjer	18
3.6.1 Informert samtykke	18
3.6.2 Konfidensialitet	19
3.6.3 Konsekvenser.....	19
3.7 Metodekritikk.....	19
3.7.1 Validitet	19
3.7.2 Reliabilitet.....	20
4.0 Presentasjon av funn og drøfting	21

4.1 Musikkens betydning – En slags «kjærlighetsrus».....	21
4.2 Det gode samspillet – Barna får hverandre til å bli med.....	24
4.3 Musikk og sang – Kan det ha negative konsekvenser for samspillet?.....	26
4.4 Den voksnes rolle – Å tørre å leve seg inn i musikken.....	27
5.0 Avslutning	31
6.0 Litteraturliste	33
7.0 Vedlegg.....	36
7.1 Vedlegg nr 1: Informasjon og samtykkeskjema.....	36
7.2 Vedlegg nr 2: Intervjuguide	38

1.0 Innledning

Jeg, som kanskje mange andre har alltid vært glad i musikk, og musikk har vært en følgesvenn så lenge jeg kan huske. Min familie har alle vært musikalske, og vi har spilt musikk og sunget mye sammen i oppveksten. Musikk var også et av de fagene jeg trivdes ekstra godt med både i barnehagen og på skolen. Jeg gikk musikklinjen på videregående, og her hadde jeg tre fine år med mange gode musikkaktiviteter. Da jeg skulle velge hva jeg skulle studere for tre år siden, var det ikke tvil om at jeg hadde lyst å gjøre noe musikkrelatert. Valget falt derfor på Dronning Mauds Minne Høgskole med fordypning i musikk, drama og kunst & håndverk. Da jeg valgte denne linjen falt det seg naturlig å fokusere ekstra på faget musikk i prosjektet. Det er ikke til å legge skjul på at jeg har valgt å fokusere på faget musikk med bakgrunn i egne erfaringer, både fra mitt personlige ståsted i dag, praksis, og fra min egen oppvekst.

Gjennom mine praksisperioder ved studiet har jeg fått øynene mer opp for hvordan barnehager bruker musikk og sang i hverdagen. Jeg var på en småbarnsavdeling i min tredje og avsluttende praksisperiode, og her ble det ofte brukt musikk. Jeg så her hvordan de minste barna, som ofte lekte for seg selv, ble mer sosiale når vi voksne enten spilte musikk fra Spotify på høytalerene, tok fram gitaren, eller sang sammen med barna. Derfor ble det til at jeg hadde lyst til å fokusere på musikk med de yngste barna. Musikk er for meg noe dypt og vakkert. Det kan fortelle historier, og man kan inkludere andre inn i sin verden på en måte man ellers kanskje ikke ville ha gjort. Jeg tror musikk fører med seg mye godt. Musikk kan følge oss i glede, latter, tårer, og humor.

Musikk kan være et felles språk, og både barna og vi voksne trenger ikke store forutsetninger for å oppleve et fellesskap når det drives med musikk. «Opplevelser med kunst og kultur i barnehagen kan legge grunnlag for tilhørighet, deltakelse og eget skapende arbeid. I barnehagen skal barna få estetiske erfaringer med kunst og kultur i ulike former og organisert på måter som gir barna anledning til utforskning, fordypning og progresjon» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 50). Det er derfor barnehagelærerens ansvar å legge til rette for barnas kunstfaglige opplevelser, og kreative utforskning og læring, på en slik måte at barnehagen blir en kulturarena hvor barna får erfare undring, glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap. Da jeg begynte prosessen med denne oppgaven kjente jeg på et behov for å få mer kunnskap om hvordan musikken kan bidra til et godt samspill blant de yngste barna. Gjennom mine tidligere erfaringer og opplevelser har jeg blitt mer interessert i, og motivert av

å se hvordan disse små kan komme mer sammen når det drives med musiske aktiviteter. Jeg tror at mange barn har behov for å få muligheten til å uttrykke seg musisk, og bli møtt av anerkjennende voksne. I dag er jeg snart ferdig utdannet barnehagelærer, og kan være med på å bidra til at musikk får sin plass i barnehagen. Jeg håper at oppgaven min kan bidra til at jeg blir mer bevisst på musikkens betydning, og hvordan jeg kan bruke musikken i møte med barn når jeg selv går ut i jobb.

Temaet «musikk med de yngste barna» er et enormt tema, og det er mange ulike retninger man kan velge og gå. På bakgrunn av mine tidligere erfaringer og opplevelser med musikk, hadde jeg et ønske om å se på hvordan man kan jobbe med musikk med de yngste barna for å styrke et godt samspill. Problemstillingen endte derfor slik:

Hvordan kan barnehagen styrke det sosiale samspillet mellom de yngste barna ved hjelp av musikk?

1.2 Oppgavens oppbygging

Til nå har du fått en beskrivelse av min bakgrunn for valg av tema og problemstilling. Videre i oppgaven vil jeg i kapittel to presentere et utvalg teori, som vil være relevant for problemstillingen. Kapittel tre er metodekapittelet hvor du får en beskrivelse av min arbeidsprosess, og hvilken metode jeg har brukt for å samle inn data. I kapittel fire presenterer jeg mine funn, og drøfter disse opp mot den gitte teorien i kapittel to. Avslutningsvis oppsummerer jeg de viktigste funnene jeg har gjort, med et avsluttende blick på veien videre.

1.3 Begrepsavklaring

Når jeg bruker betegnelsen «de yngste barna», «de små», og «toddler» så mener jeg de barnehagebarna som er i alderen 1-3 år. Når jeg bruker «personalet» og «de voksne», så er det snakk om alle de som jobber i barnehagen.

2.0 Teorikapittel

I følgende kapittel presenteres teoriperspektiver som er relevant for å finne svar på problemstillingen: *Hvordan kan barnehagen styrke det sosiale samspillet mellom de yngste barna ved hjelp av musikk?*. Ut ifra min problemstilling, mitt fokus og tema gjør det det naturlig å belyse teoretiske perspektiver som vil kunne bidra til en aktuell drøfting. For å gjøre teorikapittelet mer oversiktlig har jeg delt det inn i flere delkapittel: «Samspill, kommunikasjon og relasjon», «De yngste barna», «Musikk og samspill», og «Voksenrollen».

2.1 Samspill, kommunikasjon og relasjon

2.1.1 Samspill

I rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver blir *samspill* nevnt flere ganger (KD, 2017). Her er et lite utdrag:

«Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre, og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt *samspill*. I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for felleskapet, og å være i positivt *samspill* med barn og voksne» [...] «Personalet skal legge til rette for at alle barn involveres i *samspill* og i samtaler». (KD, 2017, s. 23-24)

Askland og Sataøen påpeker at mennesket er grunnleggende sosialt. Samspill med andre blir sett på som den viktigste forutsetningen for individuell utvikling (2013, s. 20). De sosiale opplevelsene kan sies å være råmaterialet når vi mennesker skal bygge oss selv. Forståelse for sosiale forhold og prosesser, og mestring av sosiale ferdigheter, krever at man deltar i et sosialt felleskap (Utdanningsdirektoratet, 2018, s. 3). For at barna i barnehagen skal utvikle seg optimalt er det viktig at de inngår i et stimulerende samspill sammen med andre barn og voksne. Samspill kan altså oppfattes som «et forhold mellom to eller flere mennesker. For at det skal kalles samspill, må personene ta hensyn til handlingene og intensjonene til hverandre når de gjør noe sammen» (Askland & Sataøen, 2013, s. 44). Små barn er kompetente sosiale aktører. De kan invitere til samspill, ta tur, ta hverandres perspektiv, forhandle om løsninger og avslutte samspillet ved hjelp av blant annet nonverbal kommunikasjon, bevegelser, følelsesuttrykk, mimikk og fysisk plassering (Drugli, 2014, s. 46). De yngste barna trenger ofte hjelp til å takle sosiale utfordringer som oppstår i samspillet

med andre barn. Hvordan voksne regulerer samspillet i barnegruppen og gir støtte til barna ved behov, vil være av stor betydning for den sosiale utviklingen deres (Drugli, 2014, s. 45).

2.1.2 Kommunikasjon

Kommunikasjon kommer fra det latinske *communis*, som betyr «felles». Det tilsvarende verbet er *communicare* som betyr «å gjøre felles». Det er nettopp «å gjøre felles» kommunikasjon handler om. Askland og Sataøen sier dette om kommunikasjon:

«Kommunikasjon er å overføre informasjon, dele erfaringer og ta verbal eller ikke-verbal kontakt for å skape mening for to eller flere mennesker» (2013, s. 44). Vi kan definere begrepet kommunikasjon som noe mellom mennesker. Når mennesker kommuniserer blir noe mellom dem «gjort felles». Det kan blandt annet være at vi forteller hverandre hva vi ønsker eller mener om noe, eller deler følelser, opplevelser og erfaringer med hverandre. Vi kan også kommunisere via ansiktsuttrykk, blick, stemme, kroppsspråk med mer. Som oftest kombinerer man alt samtidig ved kommunikasjon (Velvatne & Sandvik, 2007, s. 34). Samspill og samhandlinger innebærer alltid kommunikasjon (KD, 2017, s. 23)

2.1.3 Relasjon

«En god relasjon kan ses på som en ballpassing, der man sender ballen frem og tilbake til hverandre - et samspill. Når barnet spiller tilbake til deg får du respons, og relasjonen er i bevegelse» (Fagereng, 2018). Relasjonsbygging i barnehagen handler om at vi voksne er autoritative i samspillet med barna. Når vi kommuniserer har vi en varm røst, og kroppen vår er vendt riktig vei. Vi møter blikket til barnet og bruker humor på en passelig måte som barnet kjenner seg igjen i. Vi samler også på felles interessepunkter i bli-kjent-prosessen, som vi tar i bruk underveis i relasjonsbyggingen. Drugli definerer relasjon på denne måten: «En relasjon består av gjensidig kommunikasjon og samspill over tid mellom to parter, samt deres kunnskap om, og forventninger til hverandre» (2018, s. 9). Ved å danne positive og gode relasjoner mellom barn og voksen, vil dette påvirke begge parter med positiv atferd, noe som igjen påvirker blant annet trivsel og motivasjon for begge parter (Drugli, 2014, s. 81). Drugli forteller videre at de gode relasjonene som er preget av omsorg, trygghet og tilknytning, er de relasjonene som fungerer på sikt (2014, s. 80-81). Gode relasjoner handler om å være vare for hverandres behov, at en kan gå utover seg selv og være i den andres sko.

2.2 De yngste barna

En stor andel av barn fra 1-5 år tilbringer i dagens samfunn store deler av hverdagen sin i barnehagen. Derfor har barnehagen en viktig rolle i samfunnet, og et stort medansvar for at barn får en trygg og god oppvekst (Kunnskapsdepartementet, 2008-2009, s. 1). Stadig flere barn begynner i barnehagen i en alder av 1 år. I og med at det er mange barn under tre år som begynner i barnehagen, er det derfor viktig at det rettes et fokus mot disse barna i forhold til omsorg og arbeid med omsorgsfulle relasjoner knyttet til dem. Gunnvor Løkken bruker også begrepet «toddler» om de yngste barna. Toddler stammer fra det engelske ordet som betyr «den som stabber og går». Småbarn i denne aldersgruppen kjennetegner at de har et kroppslig særpreg, og sier noe om hvordan de sosialt går ut i verden (Løkken 2004, i Haugen, Løkken & Røthle, 2013, s. 13). Det som skiller de yngste barna mest fra resten av befolkningen er at de ikke behersker verbalspråket så godt. Barna benytter seg i større grad av kroppsspråk, gester, lyder og mimikk når de skal uttrykke seg. I vårt samfunn blir det lagt stor vekt på verbalspråket, og dette gjør at de yngste barna fort blir sårbare - de blir ikke like lett sett og hørt (Greve, 2014, s. 125). I følge Anne Greve har synet på barn, og da særlig de yngste barna, skiftet fra at man tidligere anså at de var «tomme krukker» som skulle fylles med kunnskap da de var umodne og uten kompetanse. Man har gått fra et tankesett der man har sett på barnet som *becomings*, som noe ufullstendig og som skal bli noe annet enn det er her og nå, til i dag å se på barnet som kompetent (2014, s. 124).

2.2.1 Tilknytning

Mange barn begynner i barnehagen i den alderen hvor de er spesielt sårbare når det gjelder atskillelse fra foreldre. Barna har i denne alderen begrensede kognitive forutsetninger. De forstår ikke helt hva som skjer når foreldrene forlater dem, og barna har ikke særlig stor evne til å regulere følelsene som kommer med dette (Drugli, 2014, s. 34). Små barn har heller ikke utviklet det man kaller for objektkonstans. Drugli definerer objektkonstans på denne måten:

«Objektkonstans betyr at barna vet med seg selv at når foreldrene ikke er sammen med dem hele tiden, betyr ikke det at de har forsvunnet» (2014, s. 24)

Når de små barna ikke har utviklet dette, betyr det at barna vil kjenne på følelsen av at foreldrene er borte, noe som igjen fører til at barnet blir stresset, og ikke greier å dempe denne følelsen. Barna trenger derfor en omsorgsperson i barnehagen som forstår dem, som kan hjelpe å regulere følelsene og gjenfinne en følelse av trygghet.

Kvaliteten på tilknytningen i barnehagen er av særlig betydning for de yngste barna (Drugli, 2014, s. 35). De første årene av et barns liv utgjør en sårbar periode når det gjelder tilknytning, barnehagen må derfor fokusere på tilknytningen ved oppstart. Når man inngår i en nær tilknytningsrelasjon til et lite barn, vil man bidra til å utstyre barnet med en sentral beskyttelsesfaktor, noe som igjen ser ut til å ha positiv effekt på lang sikt. Ved å legge til rette for tidlig trygg, tilknytning danner man et godt utgangspunkt for den videre utviklingen (ibid).

2.2.2 Glede

«Glede har alltid vært en følgesvenn for barn i barnehagen. Når små barn møtes blir det fort masse smil og mye latter» (Søbstad, 2006, s. 16). Frode Søbstad viser til psykolog Carroll Izard (1977) når det er snakk om glede. Izard sier dette om glede:

«Gleden i sin reneste form kommer når vi har handlet kreativt eller positivt i forhold til andre mennesker. Forutsetningen er imidlertid at vi ikke har handlet for å oppnå gleden, men vi har gjort dette for handlingens egen skyld» (I Søbstad, 2016, s. 22-23).

Rammeplanen legger også føringer gjennom å si at «barnehagen skal være en kulturarena hvor barna er medskapere av egen kultur i en atmosfære preget av humor og glede» (KD, 2017, s. 19). Uansett hvordan vi ser på hvilke emosjoner som er sentrale, så vil de aller fleste mene at gleden er en viktig emosjon.

2.3 Musikk og samspill

2.3.1 Hva er musikk?

Jon-Roar Bjørkvold sier «Syng for ditt ufødte barn» (Bjørkvold, 2020, s. 34). Han mener at den musikalske utviklingen starter i mors mage, og at sang blir et viktig kommunikasjonsmiddel. Språk er ifølge Bjørkvold en av mange musiske komponenter vi mennesker har inkorporert i vår væremåte og natur. Han ser språk og kommunikasjon som noe musisk. Denne kommunikasjonen kan også sees som instinktivt for oss, og en hjelp for barnet i det å danne sosiale relasjoner og en følelse av et selv (ibid). Lyd, bevegelse og rytme er musiske grunnelementer som ligger i oss alle. Bjørkvold mener at disse elementene er forplantet i kroppen vår lenge før vi blir født, og at de blant annet kommer til uttrykk gjennom hvordan fosteret responderer på lydstimuli (Bjørkvold, 2020, s. 17-18). Et nyfødt barn vil være helt avhengig av sine nærmeste, og å etablere kontakt og kunne kommunisere er da av helt essensiell betydning i dette første møte med verden for barnet (Clarke et al, 2010, s. 127).

Å synge kan ses på som et musikalsk uttrykk hvor hele mennesket er integrert i formidlingen. Man uttrykker følelser gjennom stemmen, og det er gjennom stemmen man kan gjøre seg forstått og forstå andre. Dermed oppfattes musikalitet som en evne som er nødvendig for oss alle. Musikk bidrar til trivsel, glede og fellesskap i barnehagen. Det kan dreie seg om at musikk oppfattes som en god måte å arbeide med f.eks. språkopplæring eller sosial kompetanse på. Musikk er også en måte å arbeide med følelser og opplevelser som ikke så lett lar seg formulere språklig (Sæther & Angelo, 2019, s. 118).

«Personalet skal motivere barna til å uttrykke seg gjennom musikk, dans, drama og annen skapende virksomhet, og gi dem mulighet til å utvikle varierte uttrykksformer» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 52). Gjennom musikken kan barna kommunisere, leke, bygge opp relasjoner og øve på språket sitt. Sæther påpeker at barn uttrykker seg både musikalsk, sosialt, emosjonelt, fysisk og kognitivt i alt de gjør. Små barn har et begrenset ordforråd, og da blir det særlig viktig å ta i bruk de andre språkene, som f.eks. musikken, som et redskap i emosjonelle og sosiale læringsprosesser (2008, s. 113). Det er nødvendig å ha et helhetlig syn på barns utvikling for å kunne se sammenhengen mellom musikalske og språklige uttrykk (Sæther, 2008, s. 113). Små barn erverver seg sosiale ferdigheter gjennom samspill med andre barn tidlig. Musikk, og arbeid med musikk sammen med barn, vil kunne være av betydning for utvikling av sosiale ferdigheter, og da også av betydning for barnets utvikling og personlig vekst (Clarke et al, 2010, s. 128). Musikk kan altså aktivt brukes i stimulering på ulike måter.

Musisk samspill er det som ligger til grunn i barnets kontakt med omverden (Clarke et al, 2010, s. 130). Campbell forklarer musikkens mening for barnet som forankret i dens funksjon (2010, s. 13). Hun ser på musikken som en stor del av barns liv og hverdag:

«Children think aloud through music. They socialize, vent emotions, invent and uphold their rituals of play, and certain themselves through music» (Campbell, 2010, s. 4).

Sæther (2019) sier at musikk kan oppleves overalt. Men oppfattelsen av begrepet musikk er ikke så lett å definere, da det er mange ulike meninger om hva musikk faktisk er. Vi kan ta et eksempel som når du og mange mennesker befinner seg på samme konsert, så vil alle trolig ha ulik oppfattelse av konsertopplevelsen. Våre musikalske og estetiske erfaringer fra

tidligere vil også påvirke hva, og hvordan en opplever musikken. Men selv om vi kan oppleve musikk på helt ulike måter, så vil trolig musikken ha stor betydning for alle menneskers liv uavhengig av om personen har musikalske ferdigheter eller musikkunnskap fra før (Sæther & Angelo, 2019, s. 9). Det vi ser ut i fra dette, er at musikken kan komme til uttrykk på mange ulike måter både hos barn og voksne, og at det er noe som er unikt for mennesket som vesen (ibid). «Å synge er en helhetsopplevelse, som implementerer hele mennesket med kropp og sinn» (Eir & Gregersen, 2002, s. 70)

2.3.2 Samhold gjennom musikk

Even Ruud forteller om hvordan man møtes gjennom musikken. Gjennom musikk faller man inn i en felles musikalsk puls, svarer på hverandres initiativer og skaper og leker med forventninger som oppstår når spenning i musikken bygges opp (2013, s. 42). Videre beskriver han at gjennom følelsen av å leve sammen i musikken, oppstår en sterk samhørighet (ibid). Musikk fungerer både som en stemningsregulator, skaper engasjement, skaper glede, samt kan innvirke i bekreftelse av identitet og tilhørighet (Clarke et al. 2010, s. 127). Musikk kan oppfattes som et medium som gir barn mulighet til å kunne lytte, uttrykke og musisere sammen. Sæther og Angelo sier at «helt fra livets begynnelse kan musikalske eller lydlige uttrykk være en del av samværsformen blant de alle yngste barna i barnehagen» (2019, s. 70). Kulset siterer Kreutz (2014), som sier at man kan oppnå en følelse av økt tilhørighet, og hurtig bli en del av et sosialt samhold når vi synger sammen. «Blant små barn i barnehagen kan det å synge sammen bidra til å styrke barnas evne til sosial kommunikasjon» (Kulset, 2018, s. 48). Musikk kan også være et fint virkemiddel til å bearbeide sinnsstemninger og følelser, det kan berolige, lage liv, og til å støtte og forsikre barnet, forteller Susan Young (2003, s. 56). Hun forteller også at sanger kan bli brukt for å være lydhør til barnas behov, få kontakt, bli lagt merke til, bli trøstet og for et øyeblikk med moro og kjærlighet (ibid).

Når man kommuniserer musikalsk innebærer det å overføre et budskap fra seg selv til en annen. Dette er viktig for de yngste barna da de er i sin første identitetsdannelse. Musikalsk kommunikasjon skaper en opplevelse av felleskap (Ruud, 2013, s. 85). En gjensidig utveksling av følelser svarer på vår tilstedeværelse overfor de andre, og vi kan svare på hverandres henvendelser. Det finnes omfattende forskning som viser sangens positive effekter for mennesket. Odland (2017) viser til Kulset som sier at sang reduserer stresshormonet kortisol, samtidig som det øker «velvære-hormonet» oksytocin. Oksytocin er et viktig hormon i forbindelse med motivasjon og sosial interaksjon. I tillegg stimulerer sang og musikk mange

funksjoner i hjernen samtidig. Sang stimulerer blant annet hukommelse, språkforståelse, oppmerksomhet, emosjonell speiling og sosial kontakt (Kulset 2017, I Odland 2017). Gjennom kommunikasjon med våre omsorgspersoner blir vi kjent med emosjonelle uttrykk formidlet i talen, noe vi da også gjenkjenner i musikken. Kommunikasjonen vi er blitt kjent med fra vår første tid som mennesker vil da innvirke på vår opplevelse av musikk, og hvilke emosjoner vi legger i den. Bevegelse, kroppen, språket og hvordan vi samhandler med hverandre gjennom dette kan da sees på som en musisk uttrykksmåte. Det er på denne måten Bjørkvold (2020) ser oss som musiske mennesker. Sæther (2019) viser til Musikkprofessor Finn Benestad (1993) som sier at musikk kan være et felles språk, at «musikk er hjertets tale – fra menneske til menneske» (Sæther & Angelo, 2019, s. 11). Sæther (2019) viser også til Ruud (1996) som forteller at musikken får en viktig funksjon ved at den kan signalisere identitet og tilhørighet, eller hvordan vi mennesker ønsker at andre skal oppfatte oss (Sæther & Angelo, 2019, s. 11). Musikkens språk kan ikke oversettes med ord, og det er kanskje derfor vi har behov for den (Sæther og Angelo, 2019, s. 13).

2.3.3 Musikkens egenverdi

Når vi snakker om samhold gjennom musikk, er det naturlig å ta for seg noe om musikkens egenverdi. Øyvind Varkøy er kjent for sine tanker rundt egenverdien i det vi gjør, og at alt ikke trenger å ha et mål utenom seg selv. Han mener at ved å knytte musikk til en form for menneskelig aktivitet, har aktiviteten prinsipielt en verdi i seg selv (Varkøy, 2015, s. 128). Christopher Small (1987) har introdusert begrepet *musicking*», og om vi benytter oss av det vi på norsk kaller å *musisere*, vil egenverdien av musikk være relevant. Small definerer begrepet slik:

«Music is not primarily a thing or a collection of things, but an activity in which we engage. One might say that it is not properly a noun at all; but a verb» (Small, 1987, s. 50)

Her framhever Small at betydning av musikk er selve aktiviteten. At det skjer i et felleskap som skaper en mening (I Sæther & Angelo, 2019, s. 15). Varkøy (2009, s. 36) har tolket det Small sier, og han forteller at *musicking* er en prosess der vi forteller historier om relasjoner mellom mennesker, og om oss selv.

2.4 Voksenrollen

Ingen ting er viktigere enn de ansatte i barnehagen når det gjelder å skape et godt tilbud til barna. Personalet er barnehagens viktigste ressurs, og deres samspill med barna er det som gir barnehagen konkret innhold og kvalitet (Drugli, 2014, s. 83). For de yngste barna er de voksnes omsorgsevne særlig viktig. De små trenger at personalet responderer umiddelbart og hensiktsmessig på signalene de gir, og de trenger å føle seg forstått og ivaretatt. Barna er relasjonelle i sin fungering, og trenger å ha en voksen samspillpartner som deltar sammen med seg i dagliglivets ulike situasjoner. Personalet i barnehagen er mye sammen med barna over lang tid, og det blir derfor viktig at barna møter voksne som er villige til å være betydningsfulle og som kan inngå i nære relasjoner til dem (Drugli, 2014, s. 84). Drugli forteller at det å være en responsiv voksen er vesentlig for å kunne ha gode samspill med barna. Det skaper gode forutsetninger for samspill (2014, s. 90). Medvirkning er viktig å ta med i betraktning om det å være en «god voksen». «En måte å oppfatte barns rett til medvirkning er å si at hvert barn har rett til å erfare at deres stemme blir tatt på alvor og har virkning i fellesskapet» (Bae, 2006, s. 8) Vi voksne må sørge for at barnet får medvirke ut ifra alder, forutsetninger og modenhet, og at de ikke overlates et ansvar de ikke er rustet til å ta (KD, 2017, s. 27). Å medvirke kan ha betydning for barna ved at de får en følelse av at de er en del av miljøet i barnehagen. De kan føle på det at de har noe å si i fellesskapet.

Drugli (2014, s. 85) viser til Rye (2002), som forteller at hvert barn trenger at læring og erfaringer blir understøttet i et trygt og nært samspill med de voksne. Møtet mellom den voksne og barnet krever at den voksne viser engasjement i, og omsorg for barnets livsverden. Drugli (2014, s. 85) viser også til Johansson (2012), som sier at «den voksne må involvere seg i «hele» barnet». De voksne i barnehagen må gi barnet plass i spillet, og møte barnets ulike uttrykk på en hensiktsmessig måte. Små barn har en trang til å utforske, mestre og bli stadig mer selvstendige. Men for at de skal lykkes med dette trenger de en voksen som er tilstede, som kan skape en trygghet, og som responderer på det barnet gir, noe som fører til at barnet føler seg sett (ibid). For å kunne forstå og støtte små barns utvikling viser Drugli til Dalli med fler (2011). Det blir fortalt at det er nødvendig å legge ulike perspektiver og ulik kunnskap til grunn. Man må ha fokus på barns emosjonelle, fysiske, sosiale, språklige og kognitive behov og erfaringer, samt hvordan disse sammen virker inn på utvikling og læring (2014, s. 20). God kunnskap om hva disse barna trenger er en viktig forutsetning. Vi må møte barna der de er med utgangspunkt i forutsetninger og behov.

3.0 Metodekapittel

Metode er et verktøy for å finne svar på spørsmål, tilegne seg ny kunnskap og få flere erfaringer innenfor et felt. Det handler om å samle inn, analysere og tolke data, og dette er en sentral del av empirisk forskning (Bergsland & Jæger, 2014, s. 66).

3.1 Valg av metode

Det finnes flere former for metode, men man skiller som regel mellom to typer: Kvalitativ og kvantitativ metode. Disse to metodene er basert på en ulik forskningslogikk. Hvilken metode man benytter seg av, avhenger av hva som er målet med forskningen. Kvalitativ metode går mer i dybden og vektlegger betydning, mens en kvantitativ forskningsmetode vektlegger utbredelse og antall (Thagaard, 2013, s. 17). På bakgrunn av problemstillingen: «Hvordan kan barnehagen styrke det sosiale samspillet hos de yngste barna ved hjelp av musikk» valgte jeg kvalitativ metode, fordi det handler om erfaringer som jeg mener ikke kan måles eller uttrykkes som tall eller tabeller. Thagaard skriver at kvalitative metoder tradisjonelt sett har blitt forbundet med forskning som innebærer nær kontakt mellom forsker og informant (2013, s. 11) I studier som er preget av nær kontakt mellom forsker og de som studeres, som ved deltakende observasjon og intervju, gir kvalitative tilnærminger grunnlag for å oppnå en forståelse av sosiale fenomener (Thagaard, 2013, s. 11-12). Kvalitativ metode, som tar utgangspunkt i et intervju, vil baseres på et subjekt-subjekt-forhold mellom den som forsker og informanten (Bergsland & Jæger, 2014, s. 66). Begge to vil påvirke forskningsprosessen. Thagaard skriver at intervjuundersøkelser egner seg godt til å gi informasjon om personers opplevelser, synspunkter og selvforståelse. Man får en større og bedre forståelse for enkelpersonens personlige erfaringer, holdninger og meninger rundt temaet man jobber med. De som intervjues, kan fortelle om hvordan de opplever sin livssituasjon, og hvordan de forstår sine erfaringer (2013, s. 13). I min bacheloroppgave har jeg ønsket å fordype meg i temaet om de yngste barnas samspill gjennom musikk. Jeg har forsøkt å innhente informasjon i form av meninger og opplevelser knyttet til de ansatte i barnehagen, noe som står sentralt innen kvalitativ forskning.

3.2 Planlegging av datainnsamling

I forkant av intervjuene utarbeidet jeg en intervjuguide og et informasjons- og samtykkeskjema (se vedlegg 1 og 2). En intervjuguide kan være strukturert eller semistrukturert (Bergsland & Jæger, 2014, s. 71). Jeg har i oppgaven valgt en delvis strukturert tilnærming. «Denne typen intervju kan best beskrives som en samtale mellom

forskeren og informanten, der gangen i samtalen er styrt av forskeren» (ibid). Jeg brukte intervjuguiden hyppig under intervjuene, men sørget også for at andre temaer som informanten tok opp ble vektlagt. Jeg kom også med oppfølgingsspørsmål underveis i intervjuet. Formålet med intervjuet var å få mest mulig informasjon knyttet til problemstillingen fra personer som arbeider i barnehagen med det aktuelle temaet. Jeg fikk adgang til felten ved at jeg gjorde research på google, spurte medstudenter og familie om de hadde kjennskap til barnehager med fokus på fagområdet musikk. Jeg sendte så ut mail til de barnehagene som kunne være aktuelle, og spurte om det var mulighet for at noen kunne stille til intervju.

3.3 Utvalg av informanter

Hovedregelen for utvalg i intervjustudier er at man velger informanter som har kunnskap om det aktuelle temaet, slike utvalg kalles for strategiske (Tjora, 2018, s. 130). Jeg valgte å innhente informasjon fra to barnehager som begge har musikk som utvidet satsningsområde. Informantene til prosjektet er to personer, og begge er pedagogiske ledere. Den ene barnehagen har jeg kjennskap til fra før, da jeg var i andreklasserpraksis der. Den andre barnehagen har jeg ingen kjennskap til, men ble tipset av min mor om den.

3.4 Gjennomføring

I begynnelsen av dette prosjektet søkte jeg på nett, og spurte venner og familien etter barnehager som har musikk som utvidet satsningsområde. Dette fordi jeg ville ha erfaringer, meninger og opplevelser knyttet til personer som jobber daglig med musikk og sang. Jeg fikk kontakt med to barnehager som begge fokuserer på musikk. Jeg tok kontakt med styrer først, og begge henviste meg så til en pedagogisk leder ved en småbarnsavdeling. Jeg informerte her om tenkt tema og problemstilling knyttet til oppgaven. Begge var positive til dette, og stilte gjerne til intervju. Når jeg hadde opprettet kontakt med mine informanter utviklet jeg et informasjons- og samtykkeskjema (se vedlegg 1). Her ble de informert om oppgaven og prosessen rundt denne. Jeg fortalte kort om meg selv, hva som skulle gjøres, og formålet med prosjektet. Videre poengterte jeg at alt i forbindelse med oppgaven vil bli anonymisert, og at opplysningene informantene har gitt vil bli brukt frem til prosjektslutt, og deretter slettet.

I forkant av intervjuene utviklet jeg en intervjuguide (se vedlegg 2). Denne fikk informantene tilsendt på forhånd slik at de kunne forberede seg. Intervjuene var egentlig planlagt å skulle gjennomføres i barnehagene, men på grunn av koronaviruset, da blant annet barnehager ble

stengt, ble det ikke sånn. Intervjuene ble istedet utført over telefon, hvor det ene intervjuet var med video. Intervjuene varte i ca. 40 minutter. Jeg benyttet meg av en skribent som skrev for hånd under intervjuet. Det var stort sett informantene som delte og informerte under intervjuene, da de hadde mange tanker og meninger som de ønsket å dele. Begge hadde mye og komme med, var reflekterende og svarte utfyllende på mine spørsmål. Jeg fikk innsyn i ulike tanker, meninger, opplevelser og erfaringer knyttet til musikk og sang med de yngste barna. Alle spørsmålene i intervjuguiden ble besvart, men jeg kom også med oppfølgingsspørsmål underveis hvis det var noe som vekket min interesse litt ekstra.

3.5 Analysearbeid

Analysearbeid handler om å skape orden, struktur og mening (Bergsland & Jæger, 2014, s. 81). I kvalitative studier foregår analysen under hele forskningsprosessen. Analysen foregår mens man forbereder undersøkelsen, samler inn, bearbeider og tolker data. Det er en prosess som går ut på koding, kategorisering og å finne mønstre (Thagaard, 2013, s. 110). Jeg begynte analysearbeidet med å transkribere det mine informanter hadde sagt rett etter intervjuet. Dette fordi jeg lettere kunne huske om det var noe de sa som ikke ble notert ned under intervjuene. Etter at alle notater var transkribert, startet jeg arbeidet med å lese gjennom alt tekstmaterialet. Hvert intervju ble lest opptil flere ganger, slik at jeg kunne danne meg et godt inntrykk av innholdet i hvert enkelt av dem. Når jeg hadde lest igjennom alt valgte jeg å sette svarene inn i en tabell slik at det ble enklere for meg å kommentere når jeg skulle finne elementer som var relevant for å besvare min problemstilling. Jeg markerte med ulike farger det jeg syntes var interessant, og som var relevant. Her satte jeg temaene i fire bolker, og tok utgangspunkt i uttalelser om de ulike temaene fra informantene mine. Jeg kom frem til fire tema som blir presentert i kapittelet om funn og drøfting: *Musikkens betydning, det gode samspillet, musikk og sang – kan det ha negative konsekvenser?, og den voksnes rolle.*

3.6 Etiske retningslinjer

3.6.1 Informert samtykke

I følge NSD Personverntjenesten sine nettsider stilles det ingen krav til om samtykke er gitt skriftlig eller muntlig, men det må kunne dokumenteres at samtykke er innhentet (NSD Personverntjenesten, 2018). Jeg har informert mine deltakere både via mail, gjennom informasjons- og samtykkeskjema, og under intervjuet at deres erfaringer, meninger og opplevelser kom til å bli brukt i min bacheloroppgave. På grunn av koronasituasjonen som har pågått under skrivingen av denne oppgaven, har jeg ikke fått skriftlig samtykke av mine

informanter. Jeg forhørte meg om hva jeg skulle gjøre med dette hos mine veiledere, og det ble avklart at muntlig samtykke var godt nok.

3.6.2 Konfidensialitet

Konfidensialitet betyr at man ikke ofentliggjør personlige data som kan avsløre deltakerens identitet (Bergsland & Jæger, 2014, s. 85). Jeg har utelukket alle form for navn og annen sensitiv informasjon som er identifiserbar for utenforstående. Dette har jeg gjort ved at jeg har anonymisert mine informanter ved at de blir presentert som «Birgit» og «Turid» i oppgaven. Øvrig datamateriale som eventuelt kan spores tilbake til mine deltakere vil bli slettet innen innlevering av denne oppgaven (22.05.2020).

3.6.3 Konsekvenser

Det siste prinsippet i etiske retningslinjer er konsekvenser man må ta stilling til. «Forskningen skal verne om personlig integritet, sikre frihet og selvbestemmelse, respektere privatliv og familieliv og beskytte mot skade og urimelige belastninger» (NESH, 2016). Undersøkelsen som er gjort i denne oppgaven kan være verdifull. Det kan være verdifullt fordi deltakerene i prosjektet får muligheten til å sette ord på sine egne tanker, erfaringer og opplevelser, noe som kan være med å styrke deres videre praksis. Et prosjekt som dette kan også by på problemer. For eksempel om mine deltakere leser resultatet, kan jeg ha tolket og analysert deres svar på en måte de ikke kjenner seg igjen i. Dette betyr at jeg må være respektfull overfor deltakerens bidrag.

3.7 Metodekritikk

«Ingen metode er feilfri, og det er viktig å være kritisk og reflektert over egen metode og egne innsamlingsstrategier» (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). I en oppgave som dette er det viktig å vurdere og reflektere over forskning med utgangspunkt i troverdighet, gyldighet og pålitelighet. Her er begrepene *reliabilitet* og *validitet* relevant.

3.7.1 Validitet

Bergsland og Jæger hevder at validitet handler om hvor godt eller relevant dataene presenterer fenomenet som skal undersøkes. Det handler også om i hvilken grad resultatene er gyldige for det utvalget og det fenomenet som er undersøkt (2014, s. 80). I forhold til min oppgave handler dette om at spørsmålene knyttet til intervjuet svarer på problemstillingen. Den innsamlede dataen hadde i stor grad relevans for problemstillingen. Informantene mine ga «gode» svar som gjorde at jeg kunne bruke store deler av det i oppgaven.

3.7.2 Reliabilitet

Reliabilitet knyttes til spørsmålet om troverdighet. Det handler om at forskningen utføres på en tilittsvekkendemåte, hvor pålitelig datamaterialet er, hvordan det samles inn og hvordan det bearbeides, analyseres og tolkes (Thagaard, 213, s. 201). I analysedelen har jeg beskrevet hvordan jeg har arbeidet med dette prosjektet, og dette ses på som viktig for reliabiliteten. Alt av datamaterialet ble skrevet ned, og behandlet og tolket i infomantenes «beste mening».

4.0 Presentasjon av funn og drøfting

Hvordan kan barnehagen styrke det sosiale samspillet mellom de yngste barna ved hjelp av musikk?

I dette kapittelet vil jeg forsøke å besvare problemstillingen min ved hjelp av de funn jeg har gjort, og drøfte disse opp mot teorien som er presentert i kapittel to. Jeg opplever at mine funn går naturlig inn i hverandre, men har valgt å dele kapittelet inn i flere delkapittel slik at man kan se sammenhengen tydligere. Denne delen av oppgaven er strukturert slik at jeg presenterer funn fra intervjuene der det er naturlig. Informantene mine er to pedagogiske ledere med mange års erfaring i barnehage. De jobber på hver sin småbarnsavdeling. Barnehagene har begge utvidet satningsområde, som vil si at de fokuserer på musikk. Funnene er anonymisert, og informantene mine blir presentert som «Birgit» og «Turid».

4.1 Musikkens betydning – En slags «kjærlighetsrus»

Informantene fikk spørsmål om hvorfor det er viktig å gi plass for musikk i barnehagen. Birgit kan fortelle meg:

Musikk kan være så mangt, og musikk har stor betydning for alt. Musikk gir glede, trøst og kulturell tilhørighet. Det skaper et positivt sosialt samspill mellom barn-barn og barn-voksne, og så er jo musikk og sang et godt kommunikasjonsmiddel med de små (Birgit).

Velvatne & Sandvik (2007) sier at kommunikasjon handler om å gjøre noe felles, der vi blant annet forteller hverandre hva vi ønsker eller mener om noe. At vi deler følelser, opplevelser og erfaringer med hverandre. Når Birgit sier hun ser på musikk og sang som et godt kommunikasjonsmiddel, kan jeg anta at de bruker dette på avdelingen for å formidle noe, og skape en felles opplevelse av noe. Bjørkvold (2020) påpeker også at det handler om at musikk og sang kan være et godt kommunikasjonsmiddel. Turid sin erfaring og opplevelse av dette er ganske lik. Hun tror barna opplever musikk som glede, noe vi gjør i fellesskap og noe som vi føler gjør oss godt når vi gjør det sammen. Ut ifra dette kan det forstås som at informantene opplever at det er viktig å gi plass for musikk, fordi det kan prege alle sider av hverdagen i barnehagen. Jeg velger å se dette i tråd med det Finn Benestad (1993) hevder: «Musikk er et felles menneskelig språk, at musikk er hjertets tale – fra menneske til menneske» (I Sæther & Angelo, 2019, s. 11). Jeg spurte Birgit og Turid om hvordan de vektlegger musikken på sin

avdeling, og hvorfor de vektlegger musikken på denne måten. Turid svarte: «På vår avdeling har det vært viktig med musikk, spesielt sang i oppstarten, da det er en ny situasjon med bare 1-åringer». Videre forteller hun «vi er en musikkbarnehage, så musikken har naturlig nok stor plass i hverdagen hos oss, både på avdelingen men også felles med hele huset. Musikken tar altså stor plass». Birgit forteller at på deres avdeling gjør de det slik:

Hver dag når alle er kommet samles alle på fast plass, vi har et eget rom for små barn. Her kan vi for eksempel spille på ei fløyte, og da kommer alle barna og det virker samlende (Birgit).

Jeg kan anta at de bruker musikk og sang på denne måten for å skape en oversikt, en trygghet og gjenkjenning når noe er likt hver dag. Dette sier også Turid noe om «vi ser at sang roer dem ned når de er triste og savner sine foreldre. Det trygger barna når man synger de samme sangene, og dette synes jeg har virket bedre enn å leke med dem i utrygge situasjoner». Hun forteller om å bruke sangen til å komme seg videre etter at barnet har vært lei seg. Selv om sangen kan være der som et virkemiddel, tror jeg det er viktig at sangen ikke blir brukt som noe til å avlede barns følelser. Det henger sammen med det rammeplanen sier: «Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer, og bli kjent med egne og andres følelser» (KD, 2017, s. 11). På avdelingen til Turid har jeg inntrykk av at de bevisst har vektlagt å ha mye sang for nettopp å skape en trygghet. Det må ikke bli slik at den voksne tar over eller blir i sentrum, dette kan skape en ubalanse i samspillet. Jeg tenker at Turid er bevisst sin definisjonsmakt i det hun forteller, og dette er i tråd med hva som kjennetegner det å ha en anerkjennede væremåte. Birgit forteller meg at hun opplever at barna opplever glede ved gjentakelser, og at en ikke kan tenke at det blir for kjedelig for de små med gjentakelser. Jeg kan tenke meg ut ifra det både Birgit og Turid sier at det kanskje er ekstra viktig å bruke musikk og sang som et virkemiddel i oppstarten, nettopp for å trygge disse små. Drugli (2014) skriver i sin bok «*Liten i barnehagen*» om de første årene av et barns liv utgjør en sårbar periode når det gjelder tilknytning, og at barnehagen da må fokusere ekstra på tilknytningen ved oppstart. Informantene mine har altså ganske lik oppfatning av hvordan, og hvorfor de vektlegger musikken slik de gjør. I begge barnehagene ser de ut til å være veldig bevisst det å kommunisere og trygge barna gjennom musikk, mens i andre barnehager er det ikke sikkert de bruker det på samme måten. Jeg antar at dette er fordi Birgit og Turid jobber i barnehager hvor de fokuserer litt ekstra på å gi plass for musikken.

Turid kommer etterhvert inn på hvilke betydninger hun opplever musikk kan ha for de yngste barna. Hun sier:

Både barna og vi voksne opplever en «kjærlighetsrus» - endorfiner, når vi driver med musiske aktiviteter (Turid).

Det finnes omfattende forskning som viser musikken og sangens positive effekter for mennesket. Det Turid forteller meg om velger jeg å se i sammenheng med det Kulset sier om at sang reduserer stresshormonet kortisol, samtidig som det øker «velvære-hormonet» oksytocin (Kulset, 2017, I Odland, 2017). Dette «velværet-hormonet» Kulset snakker om kan gjøre oss mer empatiske og samarbeidsvillige. Slik kan musiske aktiviteter bidra til at barna begynner å leke sammen, og danner gode relasjoner og vennskap til hverandre.

Mange av de barna som begynner i barnehagen, begynner i den alderen hvor de er spesielt sårbare når det gjelder atskillelse fra foreldre. Både Turid og Birgit har tidligere fortalt meg om at de har opplevd at musikk og sang kan være et virkemiddel for å dempe den såre følelsen barnet kjenner på når foreldrene «forlater» dem. Følelsene våre har behov for å komme til uttrykk, kanskje har barnet satt opp en mur, og musikken kan da være en fin måte å lette de såre følelsene på. Birgit forteller meg om å trygge de små gjennom musikk og sang:

Jeg har tro på at musikk og sang, og stemmebruk og nynning kan gi trygghet og ro i et lite barns liv (Birgit).

Dette er i tråd med det Drugli (2014) sier om at de små ikke har utviklet det man kaller for objektkonstans. Dette betyr altså at barna vil kjenne på følelsen av at foreldrene er borte. Dette fører igjen til at barnet blir stresset, og ikke greier å dempe denne følelsen. Musikk og sang kan stimulere mange funksjoner i hjernen samtidig, blant annet hukommelse, språkforståelse, oppmerksomhet, emosjonell- og sosial kontakt. Jeg tenker at musiske aktiviteter kan være til stor hjelp for å trygge de små, og det får jeg bekreftet fra mine informanter. Jeg kan ikke fastslå at andre barnehager tenker det samme, men jeg antar at det er viktig å gjøre dette for å skape trygge relasjoner i barnehagen, uavhengig om det er en musikkbarnehage eller ikke. Det dreier seg om å anerkjenne barnets måter å uttrykke seg på. «Det er stort å få begynne i barnehagen, alt er jo nytt og ukjent» sier Turid. Når man kan bruke musikken slik Birgit og Turid beskriver, kan det være til hjelp for barnet i det å danne

sosiale relasjoner og en følelse av et «selv» som er helt avgjørende for den videre utviklingen (Bjørkvold, 2020, s. 34). Dersom musikk kan være et hjelpemiddel for å komme i kontakt med seg selv og andre, opplever jeg at musikken blir et viktig hjelpemiddel for de yngste barna som er i sine første identitetslevereår.

Turid forteller at det er naturlig for barna å utvikle seg gjennom musikk, og uttrykke seg gjennom musikkens språk med lyd, rytme og bevegelse. Dette tolker jeg som at musikken er noe for alle barn. Videre forteller hun:

Sanger og regler styrker barnets utvikling på en rekke områder. Både den språklige, motoriske, emosjonelle og sosiale utviklingen. Barna helhetssanser både med rytme, bevegelse og lyd, og spør du meg, tenker jeg at barna har alt å vinne på musiske aktiviteter (Turid).

«Å synge er en helhetsopplevelse, som implementerer hele mennesket med kropp og sinn» (Eir & Gregersen, 2002, s. 70). Musikk er noe som tar opp i seg, uttrykker og formidler stemninger, tanker og følelser ved alle sider av det å være menneske. Ut ifra Turids påstand kan vi tenke oss at et musikalsk stimulerende miljø i barnehagen vil ha stor betydning for barns musikkengasjement og musikalske utvikling. Sæther (2019) hevder at barnet møter musikk og uttrykker musikk hele tiden, hvordan dette erfares og oppleves, vil prege barnets utvikling videre.

4.2 Det gode samspillet – Barna får hverandre til å bli med

Opplever du at de yngste barna er i samspill med hverandre når det drives med musiske aktiviteter? Både Turid og Birgit ga et klart og tydelig JA. Begge sier at de er absolutt i samspill med hverandre når det drives med musiske aktiviteter. I forsøk på å beskrive hvordan de yngste barna samspiller med hverandre forteller Turid at hun opplever at de ser på hverandre, utforsker sammen, og deler på instrumentene: «Jeg ser at de uttrykker glede ved kroppsspråket, de smiler og ler til hverandre». Birgit sier at hun også opplever at de ser på hverandre, utforsker sammen, de smiler og ler til hverandre og hermer etter hverandre. Dette er i tråd med Rammeplanen: «I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet, og å være i positivt samspill med barn og voksne» (KD, 2017, s. 23-24). Jeg opplever ut ifra det både Turid og Birgit sier, at det er positivt at barna kan noe felles.

En ting som har blitt gjentatt mange ganger hos mine informanter, er gleden man kan oppleve gjennom musisk samspill. Clarke med fler (2010) sier at musikk kan fungere både som en stemningsregulator, skape et engasjement, og glede. Glede i en barnehagehverdag er noe jeg selv har hatt mye fokus på i løpet av de ulike praksisperiodene i studiet. Glede er for meg noe som gjøres i felleskap, og som jeg tenker at er vesentlig for å ha en god barnehagehverdag. Birgit forteller om en musikkglede, at barna opplever glede og at de får bekreftelse på at de har en betydning. Søbstad (2006) forteller om at glede alltid har vært en følgesvenn for barn i barnehagen. Som tidligere nevnt opplever vi mennesker en slags rus når vi driver med musiske aktiviteter. Musikk kan bidra til trivsel, glede og felleskap i barnehagen, dette kan gi oss motivasjon og en mestringsfølelse, og vi kan da skape flotte musiske opplevelser sammen. Turid beskriver hvordan hun opplever samspillet. Hun forteller:

Det er første gangen jeg har jobbet med aldershomogen gruppe, og jeg ser hvilket utbytte ettåringene har hatt av dette. Det er enkle sanger, noen trygge kjente sanger hjemmefra. Vi har sunget «tombai» «tombai» hundre tusen ganger og barna har hylt av latter og glede (Turid).

«Tombai» «Tombai» er en sang de har sunget en periode på avdelingen, og barna er derfor godt kjent med denne. Denne sangen blir derfor en sterk felles referanse for alle barna. Dette får jeg bekreftet også fra Turid flere ganger i løpet av intervjuet, at det er viktig å la barna få felles referanser. Denne sangen er en form for sanglek som gir barna mulighet til å være med uten å kunne den språklige delen. Selv om de yngste barna ikke uttrykker seg like godt verbalt, så prater de til oss via det musikalske. Dette henger sammen med Vist (2018) sin teori om at de yngste barna kommuniserer i mindre grad verbalt. «De yngste barna benytter seg i større grad av kroppsspråket» (Greve, 2014, s. 125). Jeg tolker det Turid forteller meg som at barna ikke får en opplevelse av at de sitter å lærer noe når de gjør denne bevegelsesleken, de kan heller kjenne på følelsen av at dette er gøy og lystbetont. Vi tenker heller ikke så hardt på hvordan vi skal uttale ord eller hvilken rekkefølge ordene skal i når vi synger, dette kommer automatisk. Sæther (2019) viser til Trevarthen (2008), Dissanayake (2012), og Stern (2003) som sier at de musikalske uttrykkene er grunnleggende for kommunikasjon og talespråklig utvikling (I Sæther & Angelo, s. 64). Gjennom musikken kan vi lure hjernen til å for eksempel ikke kjede seg eller være frustrert, noe de små kan kjenne på i hverdagen. Jeg tenker at det er særlig viktig at de yngste barna får oppleve og erfare sang- og bevegelsesleker som Turid forteller om, da det kan bidra til å styrke det sosiale samspillet.

Det er vanskelig å ikke bli litt filosofisk når man snakker om musikkens egenskaper og muligheter. For meg har musikken vært en inspirasjon til å utvikle relasjoner til andre mennesker. Turid forteller videre om barnas samspill:

Barna kan selv gå inn i samlingskroken og starte med en bevegelse. Da signaliserer de at de ønsker samlinger. Allerede etter at barna hadde gått i barnehagen bare 3 måneder, var det barna selv som satte seg i samlingskroken og signaliserte at de ville ha sang. De får hverandre til å bli med. Et barn startet, og vips var det flere etter, og det var bare for de voksne å følge etter. 3-4 samlingsstunder per dag var det i en periode, ikke alltid i de beste tidspunktene, men, men (Turid).

Når jeg hører på det Turid forteller meg om at barna allerede etter 3 måneder selv signaliserte at de ville ha sang, at et barn startet og plutselig var alle med, føler jeg at jeg får bekreftet mine «filosofiske følelser». Man kan møtes gjennom musikalske opplevelser, og gjennom musikk faller man inn i en felles musikalsk puls og på den måten svarer vi på hverandres initiativer (Ruud, 2013, s. 42). En slik beskrivelse som Turid gir meg er med på å legitimere at handlingen har en egenverdi. Dette ser jeg i tråd med det Varkøy (2015) kaller den musikalske erfaringens egenverdi – som en handling. Barns motivasjon for musikkaktiviteten ligger gjerne i selve aktiviteten som kan gi musikkopplevelse og musikkglede. Jeg kan anta ut ifra det Turid forteller meg at det kanskje på deres avdeling ofte oppstår spontane situasjoner slik som dette. Det at noe bare skjer – ofte kjent som *spontant* – er viktig for egenverdien. Det at man har evne til å tilpasse seg situasjoner er viktig for samspillserfaringer. Å være bevisst rundt verdien av spontane handlinger, og å se hendelser som det Turid forteller om, kan igjen være med på å skape et godt samspill i barnehagehverdagen. Det er i handlingen vi kan oppleve samhold, og relasjoner til hverandre, og hvor egenverdien med glede og musikk kan blomstre.

4.3 Musikk og sang – Kan det ha negative konsekvenser for samspillet?

Har du noen gang opplevd at musikken kan ha negative konsekvenser for et godt samspill?

Turid forteller meg at det kan være at noen av barna blir viljesterke, vet hva de vil, og at barna ikke får «sin» sang og sier «nei».

Det kan også være at musikk blir bråk. Det er viktig at musikken er der som et virkemiddel, og ikke som bakgrunnsstøy! (Turid).

Dette tolker jeg som om at musikk og sang kanskje kan gi uro i gruppen, og føre til konflikter hvis det ikke blir brukt på en god måte. Birgit har samme oppfatning, og sier at sang sjelden gir negative utfall: «Det kan av og til bli knuffing og lignende i for eksempel påkledning og når det blir mye venting, men hvis personalet har fokus på å synge i slike situasjoner kan konflikter unngås». Frode Søbstad (2006) skriver om hvordan det planlagte må gi rom for spontanitet, intuisjon og frihet. Man kan oppnå mye med god planlegging og organisering, men det innebærer også å planlegge for det uforventede. Birgit sin tolkning av hvordan musikk og sang kan være der til hjelp for å løse ulike konflikter, tenker jeg at kan fungere som et godt eksempel på hvordan musikk kan ha positiv effekt på et barns humør. Det kan redusere negative følelser og fremme glede, som igjen kan gagne hele barnegruppa og de voksne. Young (2003) gir en god beskrivelse av hva små barn opplever i møte med musikk, og det hun forteller er viktig i forhold til samhold, ettersom det viser musikkens muligheter til å gi en ro og fokus i gruppa. «Sanger blir brukt for å være lydhør til barnas behov, få kontakt, bli lagt merke til, bli trøstet, og for et øyeblikk med moro og kjærlighet» (s. 58). Musikken kan gi alle et felles fokus, og når barna begynner å se på hverandre oppleves dette som noe hvor de deltar sammen, og dermed kan det ha en positiv effekt på samholdet i gruppa. Ved å dele musikkopplevelser kan vi etablere sterke relasjoner, siden vi får en glede av å gjøre noe sammen. Dette velger jeg å se i sammenheng med Ruud (2013), om at gjennom en følelse av å leve sammen i musikken, kan det oppstå en sterk samhörighet.

4.4 Den voksnes rolle – Å tørre å leve seg inn i musikken

Min rolle har stor betydning. Jeg må tørre å leve meg inn i musikken. Jeg er veldig bevisst på egen rolle, selv om jeg ikke er så veldig musikalsk. Jeg må tørre å bevege meg og danse. Jeg må tørre å synge med den stemmen jeg har. Man må tørre å by på seg selv og ta initiativ. Jeg må vise at dette synes jeg er gøy. Jeg som tror at sang og musikk skaper sosialt samspill må vise selv at jeg tror på det. Det er viktig å vise egen glede (Birgit).

I problemstillingen har jeg stilt spørsmålet om hvordan barnehagen kan jobbe for å styrke det sosiale samspillet gjennom musikk. Dermed må vi se på hvilken betydning personalet har i denne sammenheng. Uten et godt samarbeid og positive holdninger for musikkarbeid innad i personalet, vil det være svært vanskelig å videreføre engasjert tilnærming som Birgit forteller om. Jeg tror derfor at vi må være kritiske til egne holdninger. Young (2003) sier at

personalet må bli sine holdninger bevisst. «Hvis ikke den voksne synger mye og viser initiativ vil det dø ut. Jeg har ansvar for å holde det levende» forteller Turid. Dette er i tråd med det Søbstad påpeker: «Dersom de ansatte er åpne, glade og humoristiske, så blir på en måte barna invitert til i større grad å vise den samme væremåten» (2006, s. 101). Av tidligere erfaringer jeg har hatt i praksis i barnehage, har jeg sett at personalet bruker musikk ofte, og har en viss form for engasjement. I mange barnehager vil kanskje fagområdet musikk være en aktivitet som de føler de «må» gjøre, og som det kanskje heller ikke vil ose engasjement av.

Situasjoner hvor musikk blir benyttet utenfor planlagte og organiserte aktiviteter kan jeg da anta at ofte er preget av noe de ansatte vil. Det er som Turid sier at hvis ikke hun synger mye og viser et vist engasjement for musikk og sang, så vil heller ikke barna gjøre det. Som tidligere nevnt i denne oppgaven fortalte Turid meg om at barna kunne selv signalisere når de ville ha musikksstund etter å bare ha gått en liten stund i barnehagen. Dette forteller meg noe om at de voksne i denne barnehagen har gjort noe som kan ha bidratt til en positiv effekt på barnegruppa. Vi kan kalle det Søbstad beskriver over som en slags «smitteeffekt». Gleden de voksne har av musikk vil prege barna. Om ikke personalet har et generelt engasjement for bruken av musikk, har ikke effekten noe å si for barna.

Jeg har måtte tenke igjennom hvorfor jeg gjør som jeg gjør. Det er også veldig spennende og interessant å se hvilken betydning sang og musikk har for de minste barna. Da blir på en måte min rolle ekstra viktig ettersom det er jeg som skal videreføre den kulturen vi har i vår barnehage (Turid).

Birgit kommenterer også dette: «Jeg har ansvar for å videreformidle det kulturelle, det er jeg som er kulturformidleren, og det er opp til meg å videreføre både det gamle, men også det som er nytt». Morten Sæther (2019) forteller om en kulturell tilknytning som oppstår med musikk: «Med ulike kulturelle preferanser vil musikk oppleves forskjellig. Det handler ikke bare om ulike kulturelle opprinnelser, men også kulturell bakgrunn i forhold til miljø og tilhørighet» (Sæther & Angelo, 2019, s. 16). Jeg kan ikke si med nøyaktighet hvordan musikkulturen i barnehagene til Birgit og Turid har blitt formet, men jeg vil anta at musikken har blitt en naturlig del av kulturbyggingen, da de bruker mye musikk i ulike sammenhenger. De musikalske erfaringer barnet gjør selv, og i samhandling med andre barn og voksne, vil kunne bidra til en musikalsk kultur i barnehagen som vil ha betydning for senere musikalsk interesse og utvikling.

Turid forteller om at de har en ansatt på avdelingen som ikke har vært like komfortabel med å synge. Hen fikk ikke like god kontakt med barna som de andre ansatte. Barnehagen satte inn et piano på avdelingen som hen kunne spille på, og da nærmet barna hen seg mer. Når de fikk inn dette pianoet på avdelingen, ble det introdusert kjente elementer, altså musikk og bruken av musikk i ulike sammenhenger, hvor det ofte oppstår former for tilhørighet. Dette kan kanskje ha ufarliggjort situasjonene den ansatte hadde opplevd fra tidligere musikkaktiviteter. Margareta Öhman definerer kultur på en måte som vil være nærliggende det Turid forteller om. Hun definerer kultur gjennom at det handler om «en gruppe mennesker som lever sammen en bestemt tid og på et bestemt sted under like livsbetingelser, og som genererer felles kunnskap, normer og handlingsmønstre» (2012, s. 72). Det Turid forteller meg om kan jeg se i sammenheng med personalets forutsetninger og kompetanse. Forutsetninger og kompetanse har noe å si for hvordan kulturen blir i barnehager. Som Turid forteller meg over hadde kanskje ikke denne ansatte like god forutsetning for å synge som andre på avdelingen. Det vil alltid være ulike forutsetninger innad personalet, noen kommer fra en barndom og oppvekst som kanskje har vært preget av kulturskole, dans, kor, korps og lignende, mens andre som jobber i samme barnehage kanskje har lite til ingen erfaring med musikkarbeid. «På bakgrunn av ulike forutsetninger og kunnskap møter man både barn og voksne ulikt i musikkarbeidet» (Sæther & Angelo, 2019, s. 145). Det kan derfor være viktig å etablere en felles forståelse for den kulturen man ønsker innad i personalet, på avdelingen og selve barnehagen. På den måten kan musikk bli et møtepunkt for alle.

Å kunne gå i et godt samspill med de yngste, er en forutsetning for barnets utvikling av seg selv. Et musikalsk samspill med et barn kan være over på et blunk, men dersom den voksne likevel svarer, har barnet blitt hørt. Ut ifra det Turid og Birgit forteller meg om den voksnes rolle, ser jeg viktigheten av at den som skal styre samlingsstundene eller spontane musikkaktiviteter er engasjert i det den gjør. At den voksne viser at dette er noe hen synes er gøy. Vi må kunne ta til oss innspillene barna kommer med underveis, selv om vi ikke kan gjøre alt de sier eller uttrykker der og da, så er det viktig at vi anerkjenner ideen. Dette ser jeg i samsvar med en grunnforståelse, den voksne må tilegne seg kunnskap om hvordan de kan anerkjenne barnets musikalske uttrykk. Å klare og være tilstede i øyeblikket mener jeg er vesentlig for å kunne være en anerkjennende voksen, og møte barna der de er. Dersom vi klarer å gjøre en musikkstund betydningsfull for de som deltar, og sørge for at de føler trygghet og tilhørighet, vil det å dele et øyeblikk, eller en felles interesse, være viktig for samholdet. Det å by på seg selv kan vise barna at det ikke er farlig å tørre å prøve, det kan

inspirere barna til selv å utforske og utfolde seg, og det kan også være en lærdom hvor de voksne også kan lære seg selv bedre å kjenne.

Vi runder av intervjuet ved at Turid og Birgit forteller meg om at barna er spontant musikalske, og alle musikkaktiviteter er med på gi barna felles referanser. De opplever begge at det har vært en glede å se hvordan musikken faktisk kan skape et så godt samspill mellom de yngste barna!

5.0 Avslutning

Gjennomføringen av bacheloroppgaven har vært arbeidskrevende, men samtidig spennende og lærerik. Prosessen ble ikke helt som tenkt, men til tross for omstendighetene, med tanke på koronaviruset, har jeg lagt ned et arbeid som jeg er stolt av. Gjennom denne prosessen har jeg fått et større innblikk i hvordan to barnehager bruker musikk som et virkemiddel for å styrke barns sosiale samspill. Utgangspunktet for prosjektet var problemstillingen: *Hvordan kan barnehagen styrke det sosiale samspillet mellom de yngste barna ved hjelp av musikk?* Det er naturligvis vanskelig å finne et konkret svar på dette, ettersom musikk oppfattes så forskjellig. Målet har derfor ikke vært å komme med en ensidig konklusjon. I intervjuene mine kom det fram hvilke måter disse barnehagene jobber med musikk på, og jeg ser at barnehagene har relativt likt syn på hvordan en kan skape et godt samspill ved hjelp av musikk. Det jeg har fått inntrykk av, er at evnen til å kommunisere, danne nære relasjoner, og trygge de små er viktige faktorer som må være tilstede for å skape et godt samspill. I presentasjonen av funnene og drøftingen, ser vi eksempler på at å musisere for, og med barna, kan fungere bra for å fenge barns oppmerksomhet, skape samhold, bidra til glede, og motivere barna. For informantene har musikken vært med på å bidra til at man kan oppfylle dette.

Alt pedagogisk arbeid handler om hvilke holdninger personalet har. Dette har vært viktig å få frem i oppgaven, da egne holdninger kan ha betydning for hvordan personalet forholder seg til musikkaktiviteter i barnehagen. Det at man kan bruke musikk for å trygge de yngste barna har vært en gjenganger. De små trenger at personalet responderer umiddelbart og hensiktsmessig på signalene de gir, og de trenger å føle seg forstått og ivaretatt. Informantene forteller at de kan bruke musikk og sang på ulike måter for å skape en oversikt, en trygghet og gjenkjenning når det er noe som er likt hver dag. Det jeg kan konkludere med i min oppgave er at de voksne utvilsomt har en viktig rolle når det kommer til musisk aktivitet i barnehagen. Jeg tenker at personalet i barnehagen også har et ansvar når det gjelder å legge til rette for å styrke samspillet mellom barna. Mine informanter fremhever viktigheten av å ha positive instillinger, tørre å leve seg inn i musikken, og vise egen glede, selv om man kanskje i utgangspunktet ikke er så musikalsk. Det vil være vanskelig å videreføre en engasjert tilnærming om man ikke selv har tro på at musikk kan bidra med noe positivt. De to pedagogiske lederne er enige om at musikk kan være et godt virkemiddel for å styrke samspillet, fordi man ikke trenger store forutsetninger for å delta i musiske aktiviteter. Det kan være små ting som kan bidra til at barna får felles referanser.

Det er mye innenfor dette temaet jeg kunne ha undersøkt nærmere, men bacheloroppgaven krever en begrensning. Jeg har derfor på bakgrunn av funn fra empiri og teori valgt å fokusere på musikkens betydning, samholdet gjennom musikk, eventuelle negative konsekvenser og de voksnes rolle. Det ligger mye makt i å bruke musikk som et pedagogisk verktøy, og jeg vil understreke at det er viktig at det ikke blir brukt som bare bakgrunnsstøy, og en form for avledning. Man kan heller ikke forvente at bruk av musikk i alle situasjoner skal ha positiv innvirkning på samspillet, men bevisst bruk av musikk kan i enkelte situasjoner bidra til å minske konflikter, noe som igjen kan ha positive effekter ikke bare på barns humør, men oss voksne også. Gjennom musikken opplever barna at de deltar sammen i noe, og ved å dele musikkopplevelser kan barna etablere et samhold.

Jeg tror kanskje jeg hadde fått mer ut av bacheloroppgaven om jeg selv hadde kunnet være observatør i flere barnehager over en lengre periode. Da kunne jeg fått et bedre innblikk i hvordan de voksne arbeider bevisst med musikk for å styrke samspillet mellom de yngste barna. I et eventuelt videre arbeid med denne tematikken, hadde det vært spennende å se på hvordan også andre barnehager bruker musikk, ikke bare barnehager med utvidet satningsområde. Jeg ville da også sett nærmere på hvordan musikk kan ha påvirkning på alle sider av barns utvikling, ikke bare den sosiale delen.

6.0 Litteraturliste

- A, Tjora. (2018). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Askland, L. & Sataøen, S.-O. (2013). *Utviklingspsykologiske perspektiver på barns oppvekst*. (3.utgave). (1.opplag). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Bjørvold, Jon-Roar. (2020). *Det musiske mennesket* (10. utgave). Oslo: Freidig Forlag As.
- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2014). Bacheloroppgaven. I Bergsland, M.D. & Jæger, H (red.) *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. (s. 51-86) (1.utgave) (2.opplag). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Bae, B. (2006). Perspektiver på barns medvirkning i barnehage. I Bae, B., Eide, B.-J., Winger, N., K, A.-E. *Temaheftet om barns medvirkning*. (s. 6-27). Oslo: Departementet. Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/red/2006/0107/ddd/pdfv/300463-temahefte_om_barns_medvirkning.pdf
- Campell, P. S. (2010). *Song in Their Heads- Music and Its Meaning in Children`s Lives*. Oxford: Oxford University Press.
- Kulset, N. B. (2018). *Din musikalske kapital*. Oslo: Universitetsforlaget
- Clarke, Eric og Dibben, Nicola og Pitts, Stephanie (2010). *Music and Mind in Everyday Life*. Oxford: Oxford University Press.
- Drugli, M. B. (2018), *Barnehagen: Gode rutinesituasjoner*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Drugli, M. B. (2014). *Liten i barnehagen – Forskning, teori og praksis*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2016). *Forskningsetiske retningslinjer - Samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi: B. Hensyn til personer (5-18)*, Hentet den 23.03.2020 fra <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Samfunnsvitenskap-jus-og-humaniora/b.-hensyn-til-personer-5---18/>
- Fagereng, K. M. (2018, 11 November) Hva er en god relasjon? [Blogginlegg]. Hentet fra <https://www.barnehage.no/artikler/hva-er-en-god-relasjon/453672>

Greve, A. (2014). De yngste barna i barnehagen. I Bergsland, M.D. & Jæger, H (red.) *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. (s.123-128). (1.utgave). (2.opplag). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Kunnskapsdepartementet. (2008-2009). *Kvalitet i barnehagen*. (Meld. St. 41 (2008-2009)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-41-2008-2009-/id563868/sec1>

Haugen, S., Løkken, G., Røthle, M (red.) (2013). *Småbarnspedagogikk – Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

M, Sæther. (2011). Musikk og estetiske prosesser i barnehagen. I Bakke, K., Jenssen, C., Sæbø, A.B (red). *Kunst, kultur og kreativitet – kunstfaglig arbeid i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget

NSD Personverntjenester. (2018). *Samtykke*. Hentet den 23.03.2020 fra <https://nsd.no/personvernombud/hjelp/samtykke.html>

Odland, A.M. (2017, 06 Februar). *Lurer inn språket med sang*. Hentet fra <https://musikkultur.no/nyheter/lurer-inn-spraket-med-sang-6.54.442074.e30bb73eb3>

Ruud, E. (2013). *Musikk og identitet*. Oslo: Universitetsforlaget

Sandvik, N. (2006). Småbarna i nye perspektiver. *Temahefte om de minste barna i barnehagen 12-43*). Oslo: Departementet. Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/red/2006/0107/ddd/pdfv/287768-temahefte_om_de_minste_barna_i_barnehagen1.pdf

Sæther, M. & Angelo, E. (2019). *Barnet og musikken – Innføring i musikkpedagogikk for barnehagelærerstudenter* (3.Utgave). Oslo: Universitetsforlaget

Small, C. (1987). *Musicking. The meaning of performing and listening*. Hanover: University Press of New England

Thagaard, T. (2013), *Systematikk og innlevelse. Innføring i kvalitativ metode* (3. utgave). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Utdanningsdirektoratet. (2018). *Støttmateriell til rammeplanen, Barns trivsel – voksnes ansvar*. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottmateriell-til-rammeplanen/trivselsveileder/3-Relasjonene-og-samspeillet-barna-i-mellom/>

Valvatne, H., & Sandvik, M. (2007). *Barn, språk og kultur - Språkutvikling fram til sjuårsalderen*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Varkøy, V. (2015). *Hvorfor musikk? – En musikkpedagogisk idéhistorie*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Vist, T. (2018), Musikk i barnehagen. Følelser, fellesskap, kunnskap. I Glaser, V., Størksen, I., & Drugli, M. B. (red.) *Utvikling, lek og læring i barnehagen - Forskning og praksis*. Bergen: Fagbokforlaget AS

Young, S. (2003). *Music with the under-fours*. Milton: Routledge

Öhman, Margaretha. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Oslo: Pedagogisk forum

7.0 Vedlegg

7.1 Vedlegg nr 1: Informasjon og samtykkeskjema

Vil du delta i bachelorprosjektet «*[De yngste barnas samspill gjennom musikk]*»?

Hei!

Tusen takk for at du har anledning til å bidra i mitt forskningsarbeid knyttet til bacheloroppgaven.

Jeg heter Kine Amalie Forsland og går siste året på kunstfaglig linje ved Dronning Mauds Minne Høgskole. Jeg skal nå skrive min bacheloroppgave, og du har sagt ja til å være informant i prosjektet mitt. Formålet med forskningsarbeidet er å finne mer ut om de yngste barnas samspill gjennom musikk. I dette skrivet vil jeg gi deg mer informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

I min siste praksisperiode ved studiet fikk jeg øynene mer opp for samspillet gjennom musikken og særlig da for de yngste barna i barnehagen. Jeg fant fort ut at dette var noe jeg ville forske mer på og har derfor valgt dette som tema for oppgaven. Jeg ønsker derfor å høre dine erfaringer og meninger rundt dette temaet.

I den anledning vil jeg intervju deg. Jeg kommer til å ha en skribent som vil skrive ned det du sier. Du vil få intervjuguiden på forhånd slik at du kan forberede deg. I etterkant av intervjuet vil jeg transkribere og anonymisere intervjuet., du vil også få dokumentet slik at du har anledning til å lese det du har sagt. Intervjuet er konfidensielt og det er kun meg og mine to veiledere som vil ha tilgang til materialet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- Få rettet personopplysninger om deg
- Få slettet personopplysninger om deg
- Få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og

- Å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Prosjektet skal etter planen avsluttes 22.05.2020 og alle personopplysninger vil bli slettet innen prosjektslutt.

Med vennlig hilsen

Student: Kine Amalie Forsland

Epost: kineamalie@hotmail.com

Veileder for bachelorprosjektet: Mirjam Dahl Bergsland og Jan Ketil Torgersen

Epost: mdb@dmmh.no

Epost: jkt@dmmh.no

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «De yngste barnas samspill gjennom musikk» og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 22.05.2020

7.2 Vedlegg nr 2: Intervjuguide

- Kan du fortelle litt om deg selv? (kompetanse/utdanning/arbeidsoppgaver etc.)
- Hvilken plass har musikken i barnehagehverdagen hos dere?
 - Hvorfor er det viktig å gi plass for musikk i barnehagen?
- Vil du fortelle litt om hvordan du vektlegger musikken på din avdeling?
 - Hvorfor vektlegger du musikk på denne måten?
- Opplever du at de yngste barna er i samspill med hverandre når det drives med musiske aktiviteter?
 - I såfall på hvilke måter samspiller de med hverandre?
 - Hvordan oppleves samspillet?
- Hvorfor musikk med de yngste?
 - Hvilke betydninger opplever du at musikk kan ha for de yngste barna?
 - Hvilket utbytte mener du at barna har av musiske aktiviteter?
 - Hvordan tror du barna på din avdeling/base opplever musikken?
- Hvilken betydning har din rolle?
- Andre kommentarer?